

Kintzler Zoltán

Chronométre műóráás és ékszerész

Aradon, Andrássy-tér 20. sz.

Kizárólag finom és szabályozott órái és jó izlésü ékszerei, szolid árban kaphatók. Bárminő javításakat elfogad!

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1904. FEBRUÁR HÓ 21.

IV. ÉVFOLYAM 3. SZÁM. ==

== MEGJELENIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ==

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF-FŐHERCEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

Király sértések.

Arad, február 20.

A föld kerekségén semmi sem örök. Pedig a trónt, és a birtoklás jogán és annak értelmében: az „Isten kegyelméből“ való uralkodást öröknek hiszi a gyarló ember még akkor is ha király!

Mert ha ki lehet azt mondani, hogy: mindörökké, vagy: „soha!“ akkor valaminek olyan birtokos tudatában van a gyarló ember, melynek századok óta fennálló látszatos bizonyítéka, hogy ő a tradícióból és meggyőződésből mondhatja, hogy: „soha!“

Amióta világgá kürtölte a sajtó és a nemzeti megbotrányozás ezt a végzetesnek látszó határozót azóta megváltozott minden.

Hogy e cikk tárgyilagossá és igaz legyen, tehát nem lehet azt elhalgatni, hogy majd nem egy év óta napirenden vannak a király sértések. Most ezt, holnap amazt az ujságot fogja porba az ügyészség. Talán előre is tudja a paragrafus őre, hogy a perbe fogott királysértő cikk szerzőjét felmenti az esküszék, de az ügyésznek meg kell tenni a kötelességét, és ha kudarc árán is, de törvény elé állítja a vétkezőt?

De hát, ha a király személye amugy is szent és sérthetetlen, miért rukkol ki hát a büntetendő cselekmény minősítésével az ügyész akkor is, mikor nem egy esetből meggyőződhetett arról, hogy az esküdtek száz eset közül kilencenkilenc esetben felmentő verdiktet hoztak. És mégis egyre másra vannak királysértő cikkek és királysértési perek.

Szó sincs róla, hogy vannak olyan süldő

publicisták, akik fejük körül glóriát vélnek szerezhetni azzal, ha tapasztalatlan dörgedelmes gorombaságokat irnak össze arról az agg koronás emberről aki közel negyven millió embernek ősz uralkodója és feltétlen ura Magyarország-Ausztriának és a mellék tartományoknak.

Elvégre a királysértő cikk írója jól tudja hogy az agg uralkodó nem áll ki vele egy szál kardra, hogy bosszút álljon a sértésekért. A királyt tehát megvédi a „szent és sérthetetlenség“ dogmatikus fogalma, még akkor is, ha legaljasabb híreket is korpotálják róla akár szóval, akár sajtó útján.

Lehet valaki ellensége annak az összességnek, mely egy személyben adja a születés jogán a népek millióinak uralkodóját: de nem lehet megfellebbezhető ellensége az egy személynek, a ki nem is tehet arról, hogy átöröklés révén királynak született.

Hiszen azt eléggé bebizonyítja a világ történelem, de még jobban bizonyítják a közelmúlt eseményei, hogy fanatikus aljas merénnyel milyen könnyű dolog egy királyt eltenni a lábálól. De hát mit ér el a nép, a milliók azzal, ha a fanatizált gyilkos elpusztítja a koronás főt. Hiszen az elpusztított után jön a másik, harmadik, és ha kell, a sors tudja hányadik?

Az ember örökösen uralomra vágyik, akkor még inkább, ha az uralkodás majdnem négyszázéves multal bír . . .

Tehát hiába való fáradozás a százados fa koronáját sárral szeméttel megdobálni, mert az mind lehull róla, sőt a gyökerének még ter-

mékenyítő hatással szolgál a piszok, ha a törzs melletti talajon elrothad. A rothadt trágya leszivárgása éltet és erőt ad a gyökereknek.

Nem úgy, királytsértő publicisták! Nem a király személyére kell a sarat, a piszkot dobálni hebehurgya módon, mert azzal ugyan a magyar állameszme, a szabadság, a független önállóság egy szemernyit sem fog előre haladni.

Nem azt kell ám a köztudatban vinni, hogy a magyar király azt merészkedett mondani, hogy „soha” sem lesz magyar nyelvű hadseregünk, — ennél, az utána következő, bizonyos, hogy még többet fog kijelenteni . . . Hanem, azt kell a köztudatba vinni, hogy a négyszáz éves uralkodás elvéhdedt.

I. Ferdinánd öröke, ha még annyira is százados gyökerekkel bír: de örökös, talán évezredekre terjedő nem lehet! Nem lehet, már azért is mert a népek szokásai, igényei megváltoztak. A nemzet önmagának akar élni és fejlődni, nem pedig egy kisebb egésznek, az uralkodóháznak: s az egy megkoronázott személyeért kockára tenni mindenét: hazáját életét, szabadságát, nemzeti nyelvét, faji sajátosságát és vagyonát. Nem, az nem igazság. Nem, mert nem a nemzet van a királyért, hanem megfordítva, a király van a nemzetért. Mert a nemzet adta és adja a jogot királya kezébe és el is veheti azt, a mikor az neki tetszik. Ez a szent igazság!

Dehát királytsértő publicisták mire való az ostoba szószátyárkodás, ha valamit komolyan akartok és ha van hozzá elég lelki erőtök, a nemzet boldogulásra való munkát azon kezdjétek, hogy vigyétek a köztudatba azt az igazságot, hogy I. Ferdinánd alapította család tradíciója nem képes, vagy nem akar egy nemzet létkérdéséhez alkalmazkodni. Ha nem képes, akkor sajnálattal bár, de el kell távolítani tőlünk, mert jót soha nem várhatunk az elvéhdedt tradíciótól . . . Ha pedig nem akar a nemzetnek elég későn támadt jogos igényeihez alkalmazkodni, akkor még inkább sajnálkozás nélkül kell elvégezni a fájó, de hasszonnal járó operációt: a fekélyt terjesztő kis egészet ki kell vágni a nemzet testéből és oda hagyni

sorsának. Tegyen aztán vele Ausztria azt, amit akar.

Mindezt anélkül lehet a köztudatba vinni, hogy foradalom lenne belőle. Vagy okvetlen vérnek kell folynia egy nemzetiakarat érvényesülésénél? . . .

Vagy folyt e akkor vér, mikor a nemzeti akarat: a negyvenezer magyar harcos a Duna jegén elkiáltotta, hogy: éljen Mátyás, a magyarok királya!

Forradalmárok, vagy banditák vagyunk akkor, mikor önmagunkat védjük a megrontástól? . . . Nem, ezt ha jól meggondolja az uralkodó ház, hát többet nem foghatja reánk.

Tehát a köztudat sötétségőe lángoló csóvákat kell szerte dobálni, hogy felvilágosítsák a nemzet arra az igazságra: hogyha milliók egyetakarva felkiáltanak, hogy: nemzeti érdekünknek ez, vagy az kell, ezt akartuk ezt követeljük. A parányi egész, melynek a sors különös kegyéből a hatalom a kezében van, minden bizonnyal bedja a derekát. Be kell, hogy lássa a nemzet igazát, mert ha nem látja be, vége lesz a hatalmának . . . Mert semmi sem tarthat örökké!

Mit érünk el ezzel, ha a pórnép, de még az intelligensebb elem is vérszemet kapva a királyt sértők felmentésén egyre szidja a királyt és annak minden frekvenciáját. Ezzel ugyan a magyar állameszme soha ki nem fejlődik. De még azt sem érjük el vele, hogy a szegedi Kossuth szobrot megkoszorozott szegény magyar bakák kiszabadulhassanak az aradi vár kazamotáiból.

Azt hirdessék és terjesszék a magyar hazafias publicisták, hogy a nemzet: a gyökereiben bolygassa meg azt ami hajthatatlannak látszik . . . Hiszen, ha közel husz millió ember akar valamit az csak számba vehető esemény. Elvégre mindennek megvan a maga határa, még a türelemnek is! Így aztán, ha megmozdul az ország és mint egy ember követeli jogait, gyenge ahhoz a Habsburg—Lotaringiai ház, hogy ne teljesítse a jogos követeléseket.

Persze, hebehurgya ékes szólásokkal, és nagyhangu királytsértésekkel nem lehet a nemzetet letargikus semmítetéséből felriasztani.

Éles, szivekig ható riadóra van szükség,
hogy a nemzet talpra álljon, belátva azt, hogy
elérkezett az idő amikor tenni kell!

Liptófalvi H. István.

EGY MENYASSZONYHOZ.

Fogadd el a gyűrűt, kedves leányasszony.
Fogadd áhitattal, hogy szentté avasson.
Szerető jó szived hitvallása szerint,
Mely a szent életre minden nőt intve int.

Azt a mátkagyűrűt völegényed adja,
Hűség zálogául illeszté ujjadra,
És az oltár előtt megfogadja szentül,
Szívében a hűség soha meg nem rendül.

Kerek az a gyűrű, se vége, se hossza
Állandóan ragyog, nem fogja be rozsdá :
Hitvesi hűség is állandó, végtelen
Aranynál is szebben ragyog a szerelem.

Őrizd meg a gyűrűt, kedves ifju mátká,
Szived választottja ereklyének szánta :
Egybeforrásnak az legyen jelképe,
Gyöngéd női kéznek legszebb ékessége.

Hitvesi hűségre az a gyűrű intsen,
Akkor nem kell félned, megsegít az Isten.
Csillog majd az öröm életednek útján,
Miként az a gyűrű jobbközvednek ujján.

Márkus Alajos.

KRÓNKA I.

ZSINDELYKE ÉSZREVÉTELEI.

(Ellesett párbeszédéből.)

Világtörténelmi esemény van fészülöben. Az orosz és japán háboru minden bizonytalansággal lesz mindenkire. Nem is lenne már kár, ha valami komolyabb megrázkódtatás tértené észre az emberiséget. Mert a mostani állapotok igazán tarthatatlanok. Mindenütt annyi az ember, hogy a megélhetés sok embernek szinte lehetetlenné van téve. A férfiak küzdelme: a létkérdésért, még csak megtenné, ha mi nők volnánk nekik mindenük: küzdelmeik célja, boldogságuk minden reménye. De fájdalom, hogy ez nem így van. A férfiak végtelen egoisták, mindent csak magukért tesznek, semmit a nőkért. Hiszen ha megnősülnek akkor is azon tö-

rik a fejüket, hogy vajjon ezzel a nem szívesen tett lépéssel miféle előnyökben lesz részük.

Nem vagyok annyira politikus, hogy kihámozni tudnám az Orosz-Japán háboruból reánk háramolható, előnyöket. De azt tudom, ha az orosz le van kötve Ázsiában, akkor Magyarország-Ausztriának előnyösebb a mozgolódása keleten. És így aztán talán a magyarországi nőtlen férfiak könnyebben juthatnak olyan körülmények közzé, hogy megfészesedhetnek. Talán ha egy kis háboru volna akkor a honleányokra, mint leendő anyára is nagyobb szükség lenne. Mert belátnák a férfiak, hogy a hozomány nem minden a házaseletben. Hiszen lássák be a férfiak, hogy a nemzet létkérdése legelsősorban a mi honleányi és anyai szívünkre van letéve.

Tessék elhinni, hogy még a legkomolyabb politikai életben is legfőbb momentum az, a mikor a diplomata, vagy politikus felesége helyesli a férje eljárását. Én merem állítani, hogy a legkényesebb államügyi sifrizott irások értelmét is mindenkor először is a diplomata felesége betűzi ki.

A világtörténelem bizonyítja, hogy a Cézárók Nerók, de még Bonaparte Napoleon is nagyon sok esetben tett úgy a mint azt a gyengébb nem kezecskéinek bársonyos simogatása készítette a cselekedetre.

A mai férfiak — oh Istenem, talán nem is férfiak?! Hiszen a bálakból is megugranak, pedig alig van még éjfél. Mi leányok pedig csak éjfél után vagyunk igazán fáradhatlanok a táncban.

A táncról jut eszembe, hogy szegény, kedves Zsült, de meg is táncoltatta a mély álomból feltápaszkodott színügyi-bizottság. Hogy melyik félnek van igazságosabb igaza, azt két aszsentikus fél igyekeznek minden áron bebizonyítani.

F. f. például azt állítja, hogy Zilahi mindent megtett, csak azt nem, a mit művészigazgatói hitvallására fogadott, hogy betartja és megteszi. És minden időkre legelső sorban nem fejős tehénkének tartja az aradi műpártoló közönséget. F. f. bebizonyítottanak látja, hogy nemesak tehénkének nézi Zilahi az aradi közönséget, hanem legelsőbbrendű svájceer tehénnek tartja, a mely szarvas állat akkor és olyan sajtárral szolgáltatja neki a kütünő és pompás föllet bíró tejet — a mikor azt megfészni Zilahinak éppen jól esik. F. f. szerint: hiába bögött a szarvas állat oly hosszuidőn át, csak nem akarta azt a színügyi bizottság észre venni. De még F. f. is hiába fujta kritikusi tilinkóját, Zilahinál a tilinkó hangja süket fülekre talált, a színügyi-bizottság pedig nyáron is a téli álmodat aludta . . .

Igy aztán egy cseppet sem lehet csodálkozni, ha kiélesedtek az ellentétek, és hogy az ismeretlenség homályából előrukkolt a színügyi-bizottság . . . Nesze aztán — haddel-hadd: olyan porolást, pókhálózást, surolást, takarítást vitt véghez, hogy azt hu-

száros lócsutakolásnak is lehetne nevezni, meg is izzadt a nagy mosás és vasalásba a művész direktor annyira, hogy egy dominós, álarcos ism retlen Sans-géne, szókimondó realizmussal és merő objektivitással, a szánalomnak nemes érzelmével kelt harcra a lócsutakolás ellen. Sans-géne kimutatta, hogy Zilahi nem érdemli meg a mostoha bánásmódot. Zilahi minden nemzetiszínű szallaggal átkötött ígéreteit megtartotta, sőt csak deficit lehet az amit a három évi ittműködés után felmutathat . . .

Most már kérdelem én, hogy a deficit mérlegének melyik oldalán lesz nagyobb veszteség: az anyagi vagy az erkölcsi részén-e? . . . Erre már aztán (f. f.) rukkolt elő és úgy kihámozza, formálja, forgatja, nézi, bámulja a deficit mérlegnek mind a két oldalát, hogy az erkölcsi siker deficitje feltétlenül bizonyosnak látszik a mérleg egyik részében. Mert a görösövel való kutatás dacára a mérleg egyik serpenyőjében a mélyeséges és szomorú üresség tapasztalható. Ellenben a mérleg másik serpenyője, a melyben az anyagiak értékelnek, szinte hihetetlen dolgok tapasztalhatók: sok tizezrekre rugó kifizetett számla papíros és nem megvetendő mennyiségű esengő ére is található a serpenyőben, a mely őszszeg éppen elég arra, hogy Zilahi új ígéretes iparkodással más város műértő közönségének teremtsen egy saját külön nemzeti színházat.

Hja így szokott ez lenni, a dicsőség nem mindörökké tart. Több keserű nap van az életben, mint édes. Ezt bizonyít Zilahi is elmondhatja. De hát az mégis vigasztaló lehet Zilahira, hogy végtelen sokat elbir. Ha bántja valami, a buját spricceres pezsgővel önti le. Így aztán a bánat egyenlege devalválódik. Hogy az aradi kritikusok mennyire jól bánnak a megcsutakolt direktorral példa arra, hogy (f. f.) Zilahinak havonként háromszáz koronát engedélyez pezsgős spriccerre. No ez már aztán olyan jóakarát, hogy szinte már a gondolattól is belehet esipni.

Hogy aktuális maradjak, hát a továbbiakban is még a színházzal kell hogy foglalkozzam. De ezt örömmel is teszem mert részem van nekem is abban a dicsőségben, a melyben mindenki részesült, aki részt vett a polgári jótékony nőegylet javára rendezett díszelőadásokon.

Talán amióta az aradi színház fennáll olyan rumli még nem volt a világot jelentő deszkán, mint most. Annyi drukk és titkos sejtélem soha nem volt olyan nagymértékben összpontosulva, mint azon a kéttestén, a mikor a lámpák elé álltunk. A földszint úgy nézett ki mint egy dusterméssel megáldott káposztás kert . . .

Urísten, volt pillanat mikor sokan azt hittük, hogy az egész színházi publikum egy nagy sárkányfej a mely minden pillanatban elnyelésével fenyeget

bennünket. Különösen az első este voltak ilyen érzelmeink.

A műkedvelők estéjéről szóló észrevételeit a tantim ígnyen adja elő:

— A Rákóczy tabló olyan eszményi szép volt, hogy az ember szeme káprázattal volt telve. A szem nem győzött eltelni azzal a gyönyörűséggel amit az élőkép nyújtott.

A történelmi jellegű tabló: II. Rákóczi Ferenc találkozása hugával Rákóczi Juliával Érsekújvárott 1706. évben.

Ide iktatom emlékül azok neveit is, a kik résztvettek benne.

(Urbán Péter) a fejedelem és hitvese (báró Bánhidya Antalné), amint kezüket nyújtják Rákóczi Julia (a szép Abaffy Emilné) felé. köréjük félkörben csoportosultak a főurak és udvarhölgyek. A gyönyörű tabló egy darab megelevenedett kuruc korszakot tárt elénk, amelyből dicsőségesen emelkedik ki a magyar szabadsághős-fejedelem fényes udvartartása. A szereplő hölgyek és urak pazar fényű díszmagyar öltözékei és stilszerű ékszerei valóban ezt a világot varázsolták elénk. A tablóban a fejedelem és hitvese, továbbá hugának kíséretét alkották:

Gróf Beresényi Miklós: Varjassy Árpád. — Gróf Forgách Simon: Csernovits Diodor. Gróf Eszterházy Antal: Andrányi Károly. — Gróf Csáky Sándor: Baros Zsiga. — Gróf Barkóczy Ferenc: dr. Avarffy Imre. — Bottyán generális: Lnkácsy Lajos. — Ifj. gróf Beresényi László: Lukácsy Lipót. — Angol követ: ifj. br. Bánhidya J. — Gróf Beresényiné dr. Csáklányné. — Gróf Forgáchné: Kiss Margit. — Gróf Eszterházyiné: Lázár Margit. — Gróf Csákyiné: Rózsa Lili. — Rákóczy Julia udvarhölgyei: Dr. Novák Róza, Grauer Erzsébet, Ottenberg Irma, Flamm Józsa.

Az élőkép háttérül Ujvár várát ábrázoló gyönyörű függöny szolgált.

A némakép második jelenete egy toborzó volt, amelyet a fejedelmi udvar előtt lejtett el két pár: Haszlinger Ferenc — Lázár Erzsébet és Szathmáry István — Verzar Margit. Viharos, hosszantartó taps zugott fel a magyaros tüzzel, könnyedén, ritmikusan ellejtett toborzóra.

Ennek a második nagy jelenetnek gyönyörű, színes csoport szolgált háttérül. Ebben a csoportban stilszerű magyar kosztümökben szerepeltek: Réthfalvy Etelka, Koncz Margit, Riemer Sarolta, Riemer Aranka, Maresch Jusztin Horváth Gizzi, Soket Margit, br. Bedeusz Bella, Braun Irén, Balla Irén, Leitner Berta, Köpf Margit, Gaál Irén, Böhm Mariska, Péntes Szeréna, Nagy Irén. — Férfiak: Uray József, Reinhardt Kálmán, Péterffy Andor, Máday Sándor, Beniczky Kálmán György Ede, Szikszai Antal, Ruzsakai István, dr. Momák Döme, Tiszti L., Lajos, Somogyi Gyula, Reicher László, Dániel Péter, Ja-

AZ ALFÖLD SZÉPSÉGRÓVATA.

Ravasz Imre fényképe.

Schweitzer Irma.

kabffy Gyula, dr. Bánfy Jenő, Koller Lajos, Miklóssy Kornél, Lészai Béla, Rajz Elek, Ráskai Miksa, Horvái Lajos.

A drága tantim nem győzte a sok nevet elősorolni, így aztán térszűke miatt is a többi résztvevők nevét lehetetlen itt leírni.

Mivel én a Rákóczi tablóban vettem részt, tehát a többről újra magam mondok el a véleményemet.

Bizony fárasztó feladat volt Selyem Ágnes című verses drámát bemagolni a műkedvelőknek. Dehát mégis megoldták a nehéz kérdést és az előadásban bizony semmi baklövés sem esett. Selyem Ágnes (Haller Ilonka), Csaplárosné (Popp V. Imosné), Lili (Török Irma), pásztor leány (Vajda Olga), Furkó Tecza (Török Aranka) sok, sok tapsot kaptak. De meg is érdemlik. A férfiak közt, Márai Sándor, Beniczky Kálmán, Ruzskay István, Keller Lajos, és többiek szépen kiegészítették a műkedvelő vállalkozás sikerét.

Köpf Kálmán nevét itt e helyen okvetlen meg kell hogy említsem, aki határozott tehetség a zeneszerzésben.

A tündér álom következett ezután a melyben annyi bájos leányka vett részt, hogy szinte elképzelem a férfiak szívük dobogását. A tündérálomban persze tündértánc is volt, a melyet olyan ke-

cesesen lejtettek a bájos leánykák piskota lábai, hogy ahhoz fogható igazán alig lehet el is képzelni.

És mindezt a gyönyörűséget dr. Avarffy Imréné urasszonyok és Urbán Ivánné fővédasszonynak köszönhette a szemlélő, akik a rendezésben fáradhatatlan buzgalommal működtek közre.

A színház pedig talán nem látott olyan zsufozt házat mint ezen a két estén.

Mire e sorok napvilágot látnak, már a Karnevál is elbucsuzott az ő bohókás hangulatával. Vége a mulatozásnak, a táncnak.

Vajjon hány leány szív ment a csalódás fájó érzelmével az utolsó farsangi éj után haza, hogy bufelejtő álmra hajtsa fejcskékjét. Álmaiban minden biztonnyal megjelent a várva-várt királyfi, az Adonis, az Apolló, aki átkarolta karsu derekát, s a boszton lengő, tipegő ütemei mellett sugta meg neki, hogy szereti, szereti! És ha ő is úgy akarja, hát a szerelem rózsalánca egy hosszú és boldog életre ő szeköti majd őket... Az édes álom Orfeusza tovább szötte csalafinta terveivel a bájos álomlátás káprázatát. A lányka szép szemében harmat cseppek láthatók: örömkönnyekek azok, a hön szerető szíveknek felizgatott dobogása okozta könnyek, melyeket egy önfeledt pillanatban lecsókol az Adonis...

A leányka halkan felsikolt és fejcskékjét völegénye válára hajtja. Nem törődik vele, hogy mások is látják, hogy mások is észreveszik azokat a mozdulatokat a melyek minden biztonnyal jogot adnak arra a feltevésre, hogy az a kölesönös szerelmi megnyilatkozás az anyyakönyvvezetőhöz fog vezetni.

Álom, álom volt az egész, sóha t a leányka mikor felébredt. És szívét újra betölti az édes reménység hogy: talán majd jövőre!?

Igy van ez bizony velünk leányokkal, csupa álom, csupa sejtelem, csupa reménység az életünk. De a rózsaszínű álomba nagyon sok a foszlány, a köd, a mi aztán mélységes fájdalomba vész el: maga után hagyva egy olyan sötét űrt, melynek feneketlensége és beláthatatlansága maga a kétségbeesés. És higgyék el a férfiak, hogy ez mind csak ő értük van. Hiába mondják azt, hogy mi leányok tudatlan és ostoba libák vagyunk. Sőt, nagyon is tudjuk miben áll a nő rendeltetése. Dehát, hogy a férfiak olyan rövidlátók, mi arról ugyan nem tehetünk.

Hát bizony ideje lenne már, hogy mi is elérjük az egyenlőséget a férfiakkal. Mert minden biztonnyal tudom, hogy e vén Európában csak fokozódnék a nő értéke, ha azt a feltétlen tiszteletet tudná magának biztosítani, a mit az élet jogán ő is megkövetelhet magának. De hát a férfiokban azonnal kész az előítélet, ha egy nőre csak a látszat is rásütí a gyanusítás bélyegét. Ilyen egoisták a férfiak: a nőt mindjárt elítélik. Ők maguk pedig

mindent tehetnek. A szó teljes értelmében mindent. És akkor nősülnek meg a mikor nekik tetszik. Előbb jól kitombolják magukat és azzal ugyan egy esepet sem törődnek ha a mindenképpen viharos multtal a leendő feleség is tisztában van.

Most ugyancsak sok szóbeszédet fecsérlek önmagunkra, dehát soha aktuálisabb a férjhez menni vágyó leányokkal foglalkozni, mint most a farsang végével.

Most pedlg térszúke miatt, csak néhány rövid hírt mondhatok el, a melyekre a következő írásemlében körülmenyesebben fogok vissza térni.

A hírek ezek:

Városszerte azt beszélnek, hogy Maribázi Miki társaságában Ransburg Sanyival pályázik az aradi színházra. Na, akkor aztán jól el lesz bocsájtva az aradi nemzeti színház!

*

Deutsch Izi legutolsó színházi firka írásaiból számázte a volt-szót, pedig némely mondatban tényleg ott kellett, hogy legyen azért, hogy: a mult idő állitmánya a helyesírás törvénye szerint tökéletes legyen. Dehát mit ért ehhez Deutsch Izi?!

*

A poéták szíve dagad már az ihlet sugalta lelkesedéstől, mert délről egy, egy lány szellő fuvalma sejteti velünk, hogy a természet édes romantikája már rügyedzi az első évszakot: a tavaszt.

Még rengeteg sok hírem volna, de kénytelen vagyok sietni a kéziratral, mert a szurtos nyomdász gyerek nagyon zaklat:

— Tessék sietni a cikkel nagyságos szerkesztő kisasszony —

Zsindelyke.

VÉGZET.

Minek van annak megkötve lába,
Kinek e világ nem a világa?

Minek nem adnak azoknak szárnyat,
Kik csillagokba feltörni vágyanak?

Ki nem jól érzi magát e földön,
Mire jó annak e földi börtön?

Minek kell akkor új gyötremre
Egyre szünetni s meghalni benne?

Vagy tán azért nincs valóban szárnyunk,
Hogy ne lehessen máshova szállnunk?

Mert ha lehetne vágyunk' követni:
Nem maradna tán e földön senki? . . .

Nikelszky Géza.

IZA ÉS PÁLMA.

Regény.

2

Irta: Liptófalvi István.

Még nagyon fiatal jogász volt Dóry Gáspár, mikor egy milliónyi birtok tulajdonosa lett. Atyja még halála előtt nagykorusította őt, a mit igen rosszul tett, mert mire Gáspár huszonnégy éves volt az apja szerezte vagyonnak majdnem a nyakára hágott.

Dóry Gáspár atyja halála után abba hagyta a tanulást és kenyeres pajtásával nagygorbói Gorbóy Félix gróffal külföldi utra ment. Három évig voltak távol és ezt a kéljutazást nagy részben Dóry Gáspár zsebe bánta meg. Mert bizony Gorbóy Félix grófnak nagyon kevés jövedelme volt özvegy édes anyjától, a ki ellenezte is a Félix utazását, mert jól tudta, hogy nem fogja majd győzni pénzzel a fiát . . .

Mindazonáltal utra kelt a két fiatal ember Bécs, Berlin, Páris, London, sokat tudna mesélni a magyar ifju urak gavallériájáról. Talán még világgörútra is mentek volna, ha Félix gróf Londonban nem kap egy táviratot; hogy azonnal jöjjön haza, mert édes anyja nagyon beteg, s ha nem siet haza, alig találja élve a tisztos matronát. Félix gróf édes anyja temetésére érkezett haza.

Dóry Gáspár még Londonban maradt néhány hónapig, de mivel a bérleje nem volt hajlandó három évre újra bérbe venni a birtokot, — a melyre már számos hitelező sürgette a betáblázást — kénytelen volt haza utazni, hogy az ügyeket rendbe hozza. Csak most tudta meg, hogy a három év előtti tehermentes birtokon, az eddigi kamatokkal együtt majdnem ötszázezer forint teher van. Még nem volt annyira késő, hogy a bajon segíteni ne lehetett volna. Csakhogy nem valami lelkiismeretes budapesti ügyvédre bizta a birtok rendezését . . . A maga zsebére vadászó ügyvéd, a helyett, hogy tisztázta volna a helyzetet, inkább összegabalyította annyira, hogy ha Dóry Gáspár vissza nem kéri tőle a meghatalmazást, hát rövidesen csödbe került volna.

Tehát ő maga vette kezébe az ügyek, lebonyolítását. S a vagyonnak nem egészen kétharmadrészt eladta, a pénzből aztán kifizette a hitelezőket és óriási sok perköltséget. S aztán a körülbelül négy százezer forintot érő birtokát bérbe adta s azután hozzá fogott jogitanulmányainak a befejezésére.

Hiábavaló volt Dóry Gáspár igyekezete és lelkében fogant reális akarata. Az igaz, hogy már az ügyvédi vizsgát is letette, de a bohémség felé hajló szíve mindig nagy ellensége volt a reális elhatározásnak. A művész barátok és barátnők nagyon ott-hon érezték magukat az ő otthonában. Ha sziveségről volt szó, Dóry Gáspár volt az első, aki váltóra, mint forgató, rá írta a nevét. És végeredményben ő fizette ki a bakatel százforintokat. Két-három év alatt tízezrekre szaporodott fel az az összeg, a

mit a mecénáskodás és művész barátság okozott. Ezt még mind kibirta volna Dóry Gáspár, ha idő előtt ott hagyja a fővárost és haza ment volna Erdélybe és az ügyvédeskedés mellett a gazdaság után is látott volna. De ellenkezőleg, most már szíve is Budapesthez kötötte. A nemzet csalóganya mellett a Népszínházban feltűnt egy új csillag, a kinek sokat jósoltak . . . Csakhogy akkoriban még nagyon nehéz volt érvényesülni a nemzet csalóganya mellett. Ő uralta Budapest hangulatát és a kritikusokat egyaránt.

Most már még több pénzébe került Dóry Gáspárnak a budapesti élet. E kritikusok barátsága pár hónap alatt felemésztette egész évi jövedelmét. És a nagy fényességgel feltűnt csillag mégis kezdett elhomályosodni, mert a nemzet csalóganját nem lehetett kitessékelní a közönség szeretetéből.

A homályosuló csillag Dóry Gáspár előtt való meghódálását a nemzet csalóganya sikereinek a megdöntéséhez kötötte, ami újabb százezer forintokat vett igénybe . . . És hiábavaló volt minden, a rettenetes kudarc az elhomályosult új csillagot letéritette a színpadról. Dóry Gáspár pedig elég jó volt még arra, hogy a világot jelentő deszkákról lelépett ex művésznő férje legyen.

Igy került haza Dóry Gáspár. Vagyonilag majdnem tönkre téve, de egy nagyon művelt, nagyon nagy igényű, nagyon ideges és magát mindenkor nagy művésznőnek tartó szép asszonynyal több volt Erdély metropolisában.

Az a társaság, melyben Dóryék megfordultak, a legelőkelőbb volt. Régi nemes család ivadéka volt Dóry Gáspár, csakhogy az apját mégis parvenűnek tekintették azért, hogy falusi kereskedősorból millióssá emelkedett fel. A fia, Gáspár, már könnyen hozzájutott az előkelő légkörhöz. Gorbói Félix gróf barátsága erdélyi aranyifjúságának a színéjével együtt emlegették.

Most, hogy Dóry Gáspár hazakerült Kolozsvárra, a felesége, az exművésznő, tudta a módját annak, hogy kell magának mindenkor és mindenekben hódoló udvart teremteni. Kolozsvár előkelő szép asszonyai irigykedve is nézték a hódító szép fekete asszonyt, a kít bálban, zsúrokon, hangversenyeken egyre ünnepeltek. A társaság csillaga, a junói természetű és vénusi szépségű Dóry Gáspárné volt. A pletyka sokat beszélt, különösen a kolozvári nemzeti színház egy nagy művészzel kapcsolatban, — a ki tragikus halállal mult ki egy szoborleleplezés alkalmával — s a ki tényleg Dóryéknél töltötte minden szabad idejét. Sőt ha zsúr volt valamely mágnásháznál, Dóryékat el se lehetett képzelni a nagy művész nélkül.

Egyszerre csak másról is beszélt a fáma. Ez esetben nagygorbói Gorbóy Félix grófról — azt sottogták, hogy halálosan szerelmes a szép Dóry

Gáspárnéba, a ki meg is hallgatja a daliás szöke gróf szerelmi esengéseit. Pedig Félix gróf már nős volt, de hát bizonyosra semmit se lehetett venni. Mert még a legrosszabb nyelveksem tudtak többet annál mondani, a mit állítólag mástól hallottak . . .

Igy telt el vagy tíz év. A fáma most már inkább arról beszélt, hogy Dóry Gáspárék nem jól állnak. Azért is pályázik egy közjegyzői állásra, hogy biztosítsa a jövőt . . . Kis leánykájuk is volt már, Palma, a kinek majd szintén előkelő nevelést és legalább száz vagy százötvenezer forint hozományt kell biztosítani . . . Tekintélyes vagyona volt még Dóry Gáspárnak. De bizony mégis sietnie kellett a reális megoldással, hogy a teher kamatja és a már szaporodó anyagi zavar fel ne emész ze a meglévő birtokot . . .

*

Nagygorbói Gorbóy Félix gróf, mikor Londonból haza jött, belátta, hogy neki bizony valami más jövedelmi forrás után is kell nézni. Anyja végrendeletéből látta, hogy a labanc időkből maradt óriási vagyon mennyire leapadt, mire az unokákra szállt az ős kuria. A százezer forintnyi biztosítási összeg volt az örökség törzse, a mit bizony a Gorbóy grófné fiatal korától, kora özvegységében az utolsó napig sok, sok cifra nyomoruság között, de pontosan fizetett az intézetnek. Fizette, mert Félix fia jövője lebegett szüntelen a szeme előtt. Közel ötven évig fizette a biztosítást a szegény grófné, de arra egy árva krajcár kölcsönt nem vett volna fel. Csak azért is, hogy halála után kerek százezer forint készpénzt kapjon a fia

Adósága nagyon kevés volt Félix grófnak, tehát egyelőre a megélhetés nem okozott neki gondot. Eleinte katonai pályára akart lépni, de erről lebeszélte őt Kolozs megye főispánja, a ki maga mellé vette titkárnak és azt tanácsolta, hogy lépjen politikai pályára.

A főispánnak két leánya volt. Jól tudta Félix gróf, hogy ha elveszi az egyiket, hát a tavasszal beálló képviselő-választásokon a hozomány nagyobbik része a képviselőség lesz egy kormánypárti kerületben.

Félix gróf nem sokat tétovázott, mire Dóryék Kolozsvárra kerültek, ő már nős volt és képviselője annak a kerületnek, melyet az aposa neki kijelölt.

Ezen ne csodálkozzék a szíves olvasó, mert nem voltak mindig tiszta választások. Sőt a nyolcvanas és kilencvenes években kevés kivétellel azok lettek képviselők, a kiket a főispán utasítására a kerület főszolgabirái támogattak. Ez majdnem így van most is, csakhogy a kuria megsemmisítheti az ilyen módal beigazolt választást.

De hát nagygorbói Gorbóy Félix gróf, mondhatni anyagilag és tekintélyben egyenlően emelkedett.

Dóry Gáspár kenyeres pajtása pedig mindenképpen hanyatlott. De a szoros barátság azért, mindig megmaradt Félix gróf és Dóry Gáspár között. A gróf nem feledte el, hogy Gáspár barátja mennyi áldozatot hozott érte. Sokszor bosszankodva ismerte be önmagában, hogy bizony nem egyszer elősködött fiatal korában Dóry Gáspár pénzén. Azért hát lelkiismeretes kötelességének tartotta barátját mindenképen segíteni.

Gorbóy Félix gróf képviselő az összeköttetések révén kijárta, hogy y Dóry Gáspár közjegyző lett az ő kerületében. Így aztán a két familia újra sűrűn érintkezett. Különben a birtokuk is tőzsomszédságban volt. Így aztán, pláne nyáron nem volt nap, hogy össze ne jöttek volna. Gorbóy gróféknak is volt egy leánygyermekük: Iza, aki már piciny kora óta együtt játszadozott Dóry Pálmával.

A mióta Kolozsvárról elkerült a két familia, vége lett minden szóbeszédnek. Kisebb városkában pedig azt nagyon természetesnek találják, ha két ilyen előkelő familia min ig együtt van. No meg a képviselőnek sokszor dolga akadt a fővárosban, így aztán pletykára látszólag semmi okot nem adott. . . . Hogy pedig Dórynén is felrándult néha-néha, hol az urával, hol az ura nélkül pesti rokonaihoz, az is természetes volt, mert még egyre vonzotta szívét, a szinpad. És csak nem nézhette mindig a vándorló, falusi ripacs truppok művészetét. Sokszor fájt a szíve Dórynénak azokért a babérokért, melyeket a nemzet esalogánya még mindig aratott. Szinte elképzelte magát Dórynén a dicsőség fényözönében. . . . Ilyenkor aztán nem volt tanácsos a férjének az ábrándozó asszonyt álomlátásaiból kiábrándítani.

Dóry Gáspár rendszeren csak örvendett, ha felesége pesti rokonait ment meglátogatni. Ámbár elég sok pénzébe került mindig ez az utazás.

Egy ilyen alkalommal, mikor vissza jött Dórynén pesti rokonaitól, nagy örömmel újságolta férjének, hogy nem sokáig kell már nekik falun nyomorodniok, Pestre mehetnek lakni, mert Tisza Kálmán miniszterelnök főispánnak nevezeti ki Gorbóy Félix gróf képviselőt. Félix pedig megígérte, hogy mindent el fog követni, hogy te édes Gáspárom az ő örökébe jussál. Képviselő leszel, sokkal jobb is leszel az, mint ez a falusi hivataloskodás. Pesten legalább ügyvéd irodát nyithatsz. Meglátod, milyen jó dolgunk lesz. Mint képviselőnek az ügyvédi irodád is nagyszerűen mehet.

Nagysokára juthatott szóhoz Dóry Gáspár. Mielőtt felelt volna felesége örömteli beszédére, a nevelőnőt a kis Pálmával sétálni küldte, hogy esetleges családi jelenetnek tanuja ne legyen senki.

— Kedves Margitom, — szolt most a férj, — nagyon örvendek, hogy haza jöttél. Azt meg szívesen hallgatok, ha elmondod, hogy milyen jól mulattál. De, hogy engem minden áron Félix jóakara-

tából képviselőnek akarsz megválasztatni, azt a leghatározottabban visszautasítom. Jobb a minden időkre biztos közjegyzői hivatal itt falun, mint Pesten a bizonytalan ügyvédeskedés és a még bizonytalanabb időig tartó képviselőség. Nagyon szép Félixnek a jóakarata, de nem hiszem, hogy komolyan akarná azt, hogy én képviselő legyek. Ő legjobban tudja a mi zilált anyagi helyzetünket, tehát csak nem akarhatja azt, hogy még a leányunk hozományát is megesorbitsuk, csak azért, hogy én bejussak a parlamentbe.

A milyen jókedvű volt Dórynén, olyan lehangolt lett egyszerre, sőt bosszusan nézett a férjére és minden áron meggyőzni akarta őt arról, hogy neki van igaza. A kétlelkű asszony fontoskodó arcot színellett és iparkodott mérgét visszafojtani és csak úgy ömlött ajkairól a beszéd. . . .

— Édes Gáspárom, légy eszedben és lásd be, hogy nekem van igazam. Az nem tesz semmit, hogy te eddig ellenzéki voltál. A kormánypárton annál inkább megbecsülnek! Azt pedig csak beláthatod, ha Félix gróf mint főispán akarja hát te minden bizonynyal meg leszel választva az ő kerületében. Azt a néhány ezer forintot pedig, a mit a kortesvezérek felemésztenek, azt még csak kibírjuk anélkül, hogy Pálma hozományához nyulnánk. Különben is a Pálma nevére írott marosludasi birtokon eddig semmi teher sincs. Most jó ára van a földnek, a termést pedig mindig potom árért veszi meg a zsidó: inkább adjuk el és az arát, ami kerek százezer forint lesz, beteszszük a pesti hazaiba. Így aztán az idő, vagy a rossz termés el nem viheti Pálma hozományát. A százezer forintnak a biztos kamata, a háromszéki birtok bérlete, a melyet szintén jobb lenne eladni, mert hatvanezer forint terhet nehéz kibírni — és a képviselői fizetés fényes megélhetést biztosít majd Pesten anélkül, hogy kockáztatnánk valamit.

Dórynén asszony olyan meggyőzően beszélt, hogy férje, szegény Gáspár, alig tudott mit válaszolni felesége ajánlatára. . . .

— Margit lelkem, benned tényleg egy fináncmiuiszter veszett el. A beszéded annyira meggyőző, hogy alig tudok ellene valamit felhozni. Csak azt említem meg, hogy eddig még mindig meggyőztél szóbeli állításaid igazságairól: de, végeredményben aztán a s^zmitás sohase ütött be. Mikor feleségül vettelek, négyszázezer forint körül állhattam. . . .

— Csak háromszázezer — veté közbe Dórynén.

— Hát legyen, háromszázezer forintot ért a vagyonom. Most pedig tizenkét év múlva kétszáz ezer forintra apadt le és azon is hatvanezer forint ther van. Százezret a leányomnak biztosítottam. Tehát ha lemondok a halálomig biztos közjegyzői állásról, negyvenezer forint érték az, a mire realisan számíthatok. Mert csak józan észszel a képviselőséget nem tekinthetem állandó jövedelmi forrásnak.

Eltekintve attól, hogy a megválasztatásom is elvisz nehány ezer forintot. Mert csak nem képezed azt, hogy Félix gróf protekciója elég arra, hogy garas nélkül válasszanak meg. Hogy pedig vissza térjek arra, tulajdonképen, a mit az egész dologból kihozni akartam, hát eszedbe juttatom drága Margitom, hogy mindig úgy cselekedtem, a mint azt te akartad és tanácsoltad. És a mint te azt a pénzügyminiszteri fejecskéddelel kieszelted: és mégis, tizenkét év alatt a négyszázezer forintos vagyon — mert tényleg ennyi volt — kétszázézerre zsugorodott össze. Szóval a tanácsod, a számításod, mindenkor rossz volt, mert minden balul ütött ki. Így van ez lelkem. Tehát azért ellenzem én azt a leghatározottabban, hogy képviselő legyek, és hogy Pestre menjünk lakni. Meglásd, ha akaratom ellen mégis beheccltek ebbe a helytelen vállalkozásba, mint koldusok fogunk visszakerülni . . .

— Alaptalanok a rémlátományaid. Nem szabad annyira a rosszabbat látni, mert éppen olyan jó is következhet a képviselőségből, mint a mennyi rosszat vársz tőle. Szálljon tehát reám minden következménye, esetleg az újabb ballépésnek. Elviselem bátran a jövő bizonytalanságát. Hidd el édes Gáspárom, Palma is szerencsésebb lesz, ha mint nagyoeska leány bejut a fővárosi előkelő társaságokba.

Azért még egyszer kérlek: ne légy tétovázó és fogadd el a jelöltséget, a megválasztásod bizonyos.

Dóry Gáspár végeredményben mégis engedett felesége könyörgésének, de csak azzal a kikötéssel, ha állandó lakásuk inkább a kerületben lesz, s hogy csak a téli hónapokat töltik Pesten.

Margit asszony kész örömmel egyezett bele férje kívánságába. És Dóry Gáspár pár hónap múlva tényleg képviselő lett.

A két birtok jövő évi termését is eladta Dóry Gáspár, hogy a választási költségeket fedezni tudja. Margit nagyságos asszony nem törődött vele, boldog volt, hogy újra a fővárosban lehet.

A következő évben eladták a marosludasi birtokot, mivel a földnek jó ára volt. Palma hozománya, a százezer forintnál kívül, még szép összeg jutott Dóry Gáspár kezébe, a mit eltitkolt feleségétől. A fővárosi élet újra kiölte Dóry Gáspár lelkéből a falusi fontoskodást. Újra adta a vivőt, a könnyelmű gavallért. Palma leányukat zárdába küldték, hogy az őt megillető előkelő nevelésben részesüljön. Erre már azért is szükség volt, mert Gorbóy grófok Iza leányuk is a zárdába ment. Mivel a két gyermeket elválhatlan barátság fűzi egymáshoz, tehát a szegénykéket miért szakítanák el egymástól . . .

Most már aztán Dóry Gáspár gondtalanul élt, a felesége szintén. A gróf főispán barátjuk sokszor meglátogatta őket. A grófné azonban csak akkor tette az első látogatást, mikor a leányokat a zárdába

vitték. A grófné újabban csodálatos módon idegenkedett Dóryéktól, valószínűleg tudott is valamit, de ezt soha nem sejtette az urával. Még a leányuk nagy barátsága sem igen tetszett az arisztokratikus természetű méltóságos asszonynak. Ezt jól tudta Dóryné és egy cseppet sem bánkodott azon, mikor Gorbóy Félix gróf főispán nejevel való szoros barátsága közte és a grófnő közt megszakadt.

A három év, Dóry Gáspár képviselőségének az első ciklusa, hamar lepergett. A bonyolult politikai állapotok: a híres Janszky-ügy miatt, a kormánypárti mameluk képviselők újra való megválasztása nagyon kétségessé vált sok kerületben. Dóry Gáspár felesége újra előállt a tanácsal, hogy csapjon fel az ura ellenzékeinek, mert a kerületben roppant lábra kapott a negyvennyolcas hangulat.

Dóry Gáspár előbb megbeszélte a dolgot gróf Gorbóy Felix főispán barátjával, aki elszörnyűködve iparkodott eltéríteni barátját az ellenzéki eszméktől.

— Ugyan Gáspár, mit go dolsz, először is nagyon kétséges, hogy ellenzéki programmal újra megválasztanak. A miniszterelnök pedig csupa bosszúból olyan jelöltet küld majd a nyakadra, a ki pénzzel is jobban győzi, mint te, és a bukásod majdnem biztos lesz. Tegyük fel, ha tényleg a szerencse mégis kedvezne és ellenzéki eszmékkel győznél, akkor a hat kerület közül, a melyből három, meggyőződés szerint, okvetlen ellenzéki képviselőt küld a parlamentbe, a te kerületed lenne a negyedik, s akkor engemet azonnal elesapnának főispáni állásomból, és pedig még nyugdíj jogosultságom sincs.

Tehát úgy a te érteked, m nd az én érdekem azt kívánja, hogy a kormánypárti lobogót vidd a dalra. Én ebben teljes hivatalos hatalmammal segíteni foglak. Már azért is, mert a hat kerületből, ha négyben nem is, de háromban okvetlen a kormány pártjának kell győznie.

Dóry Gáspárné a mióta az urát szerencsétlen tanácsaival ellátta, ez volt az első jó ómen, hogy férjét az ellenzéki programra unszolta. De most az egyszer hajthatatlan maradt Dóry Gáspár. Olyan családi jelenetek voltak, hogy borzasztó. És az asszony még se tudta meggyőzni az urát. Mikor Dóry Gáspár azzal érvelt, hogy a főispán is azt akarja, sőt követeli, hogy kormánypárti programmal lépjen fel. Az asszony magából kikelve, kiabált:

— A főispán nagy számár, vagy pedig gonosz lelkű. A mint szerettem azt az embert ezelőtt, úgy ki nem állhatom most a nagyratartó felesége miatt. Jól tudom én, hogy a te kerületedtől függ az ő állása. Eleget áldoztál te fiatal korodban a nyomorúságos gróf urért, azt csak nem engedem, hogy tönkre tedd érte a családot. Gondolj Pálmára, kinek jövője ettől a választástól függ. Mert biztosan tudom, ha kormánypárti programmal lépsz fel, Palma ho-

mányából rámegegy valami. És én ezt nem akarom, inkább vonuljunk szépen vissza, megelégettem a pesti életet.

Az anyai érzés most tényleg sejtetni engedte Dóryné lelkében a közeledő bukást. A mióta Félix gróf elhanyagolta a nagyratörő asszonyt, volt ideje magába szállnia. Hogy új udvarló után nézzen, ahhoz már nem volt elég fiatal. És most már bizott abban, hogy az ura megcsinálja a fényes karriert, mert a képviselőháznak számottevő tagja volt. Léhaságai mellett azért értett ahhoz Dóry Gáspár, hogy milyen módon kell érvényesülni a kormánypárton. De az ország hangulatát felháborító Janszky-ügy egyelőre minden reményt romba döntött. A küszöbön lévő választások pedig előre láthatólag az ellenzék diadalát jelentették.

Dóry Gáspárné jobb érzése az egyszer igazságot jósolt, de a férj az most hajthatatlan maradt.

(Folytatjuk.)

FINITA LA COMÉDIA.*)

Semmim se maradt; ő volt mindenem!
Egy sorban mennyi kin és gyötremem.

Elhalt a sok bus rimcsilingelés,
Végére ért a végső jelenés . . .

Tapsolj hát tisztelt fényes uri nép,
Hiszen jól játszta a lány szerepét.

Tapsoljatok csak, míg én temetem,
Elhunyt szerelmem, borus életem.

Mert véget ért a végső jelenés,
Elhalt a sok bus rimcsilingelés.

*

Madonnáról a nótának vége van,
Mindennek vége, elhagyott a lány,
Ő is csak lány volt, csak lány volt semmi más
Elhagyott, vége; sirjak is talán? . . .

Madonnáról a nótának vége van,
Miért? nem tudom én se, de ő se,
Tán korán láttam és későn ismerém,
S ezért lettem e bus regény hőse.

Madonnáról a nótának vége van,
Szivem és ajkam örökre néma,
— Ki tehet róla, hogy oly hiába élt
Egy rimpengető szegény poéta? . . .

Hollósi Sándor.

KRÓNIKA II.

A SZINÜGYI-BIZOTTSÁG ÉS A SZINTÁRSULAT.

(Refleksziók egy határozatra.)

Arad, február 21.

Az álmos ember, ha alvásából fölverik, mérges, haragos. Aki ilyen állapotában abszolút kijelentéseket tesz, nem kívánhatja senkitől, hogy azokat igazságokul elfogadja, mert aki haragszik, annak nincs igaza. Az aradi színügyi-bizottság hosszú, mély álmot aludt s egyszerre nagyon mérges lett, mikor dolce far niente-jét megzavarták. Azt gondolta, hogy ha letargikus tétlenségét a hivatás nem teljesítésének nevezik, akkor ennek ellenkezője csak véres verekedés, súlyos testisértés, erős felindulásban elkövetett testi épség elleni bűntett, vagy más ilyes valami lehet. Elfelejtette a bizottság kitérőlni szeméből az álmot, duló haragjában elkezdett verekedni s egy fél óras ülés alatt úgy végighuzott a színházon direktorostul, társulatostul együtt, hogy csak úgy görnyedt bele a társaság háta.

Egy színügyi-bizottság ideális működésének sikerült kifigurázása az az eljárás, melyet az aradi színházzal szemben annak nevelő-mamája: a színügyi-bizottság elkövetett. Az ilyen mamák szokása az, hogy a gondjukra bízott gyermekeket jóra nem intik, tisztességre nem tanítják, de ha rosszat tesz, kéjjel verik véresre szegényt. Isten és ember előtt megérdemelte a fattyu a verést s a szívünk mégis hozzá fordul a részvétjével. Előbb haragudtunk rá a helytelenségeiért s miután kikapott, megsimogatjuk rajta az ütlegek helyét.

Ilyen helyzetbe jutott a sajtóval szemben a színház. Mi, akik napról-napra megróttuk a hibáért megróttuk helytelenségeért, haragudtunk rá konokságáért, most védjük a mostohája dühe ellen. Ilyen visszás helyzetbe kényszeríti a kritikát a színügyi-bizottság. Azalatt, míg kértük a bizottságot, hogy vegye elő az iskolai értesítőkből ismert ama bizonyos „szigorubb eszközeit a házi nevelésnek“, hogy intse jóra a gyereket, mielőtt végkép beleesnék a szekundába, — szendergett az aradi színügy mamája, ráült a füleire s hidegyérrel nézegette le a kötelezettségeit; végül aztán, hogy a lelkiismeretét valahogy mégis megnyugtassa, fél nyomorékra verte a kölyköt.

Nohát aki ebben az eljárásban észszerűséget tud találni, az jutalomdíjra érdemes. Elmondhatjuk, hogy a szezon kezdete óta az a fórum foglalkozott legkevesebbet, nem a színházzal, de általában a színüggyel, amely leghivatottabb volna rá. Az a fórum a melynek kezeibe van letéve minden eszköz a színházi ügyek szinte mindenható irányítására, ez a testület hónapokon keresztül összetett kezekkel néz-

* Mutatvány szerzőnek legközelebb megjelenő „Szabadság szerelem“ című kötetéből.

te olyan dolgok folyását, amelyeket a maguk idejében könnyű szerrel megakadályozhatott volna, amelyekkel egyebet nem tett, mint hogy egy kényelmes pillanatában végig gázolt rajtuk. Hát ez könnyű munka, de lelkiismeretlen munka is.

Hogy csak a leprimitívebb ellenőrzési és felügyeleti jogok köteles gyakorlásának elmulasztását vessük a színügyi-bizottság szemére, elég felhozni, a társulat hiányosságát, a meg nem felelő tagok nagy számát és a műsor hiányosságait, nem is szólva arról, hogy a bizottság ellefejtett gondoskodni, egyelőbb ilyen irányban hozott határozatának végrehajtásáról. A bizottság engedte megjegyzés nélkül elmulni azt az időt, amelyen belől joga lett volna észrevételeit, avagy kifogásait, megtenni a társulat egyes tagjai ellen; utóbb nem gondoskodott arról, hogy az időközben gazdátlanul maradt szerepörök megfelelő erkövel, vagy egyáltalába, betöltessenek; eszébe sem jutott egyetlen megjegyzéssel is valamely új irányt, egy kis elevenséget, az újdonságok bemutatása tekintetében több igyekezetet önteni a műsorba, hagyott mindent az igazgató érkei szerint történni s adta a mindenbe beleegyezőt, aki hallgat. A szezon második felében — hogy illő pontje legyen az eseményeknek — végre összeült a bizottság s kiöntötte a mérgét egy nagy káromkodásban, keresztül gázolt az egész színházon, kezdve az igazgatón, át a társulaton, a műsoron, a szereposztáson, a rendezésen, egész a felvonás közökig. De természetesen mindezeket csak felületesen, általánosságokban és gorombán.

Az álmos harag elvakította a nagyhatalmu gyülekezetet, azonkívül miután az álom még a szemében volt, nem is láthatott tisztán. Nem tudta meglátni, hogy van itt a színháznál más is, nem csak salak és szemét. Mi esetről-esetre és okkal-móddal, de mindég őszintén az igazságra való legnagyobb törekvéssel elmondtuk sokszor nem a leghízelgőbb véleményünket a színházi ügyekről, sőt lehetőleg minden alkalommal igyekeztem a bajok okát is megtalálni s okulás céljából főlem'íteni. De a lelkiismerete nem engedné meg, hogy egyszersmindenkorra, minden kivétel nélkül azt mondjam erre az egész ittlévő társaságra, hogy szedje össze a sátorfáját s takarodjék ki a városból, menjen, fusson ne is köszönjön, eltekintve attól, hogy az a tárgyalási modor és hang, melyet a bizottság használt, mintegy száz embernek existenciáját érinti, van ennek a társulatnak nem egy olyan tagja, aki előlt a legkényesebb izlésnek is elismeréssel kell meghajolnia. Az igazgatásnak lehetnek hibái, a művezetésnek is lehetnek hibái, ezekről azonban a társulat egy színesze, egy színésznöje sem tehet. Én nem tartom ezt a társulatot — művészeti szempontokról van szó — olyan alávalónak, hogy bizonyos körülmények között ne lehetne egysorba helyezni a többi

vidéki színházakkal, az igazgatót sem ismerjük feltétlenül olyan embernek, aki minden művészetet a maga érdekeinek áldoz föl, de emellett el lehet ismernem azt, hogy sok volt a hiba, hogy ma is sok a hiba. Meggyőződése, hogy ezeken lehetne segíteni, s mégjobban tudom azt, hogy a segítségnek nem az a módja van, amelyet a színügyi-bizottság választott.

Az a visszautasító határozat, melyet a színügyi-bizottság hozott, csak részben vet árnyékot a színházra, egy foltot belőle ott látunk sötétleni a színügyi-bizottságnak amugy se nagyon fényes toaletjén. Osztozzanak rajta ketten úgy, ahogy tudnak. A kritika azonban kötelességszerűen megvédi ez árny elől legalább a társulat azon tagjait, akik a színháznak valamelyes mértékben mégis csak csillogó fényességét szolgáltatják.

(a.)

AZ ÉLET.

Irta és az „Aradi Székhely otthonban” felolvasta:

Végh István.

Igen úgy! — keserű sör és savanyu bor mellett, —
Kik összegyűltök velem minden este
Bern apó büzös csapszékében mind
Hol legnagyobb ur a penész, s a füst —
S úgy el tudtok évődni az étellel
Ki mennyit szenvedett, ki mennyit türt.
Mindenre tudok példát mondani,
Hogy mód nélkül szörnyű nagy az adó —
Még a kutyaért is adót kell fizetni
Ez szörnyűség és égbe kiáltó!
S ha tenni kéne? — Akkor gondolkoztok
Vágtok nagy képet s bambán nézitek,
Mint csavarodik a kötél hurokként
Magatokra gyáva csöcselék. —
Megszóljátok a szomszéd molnármestert
Mert a liszt közé néha korpát kever
S a puczesos Reginát is oda át,
Ki még délben is henyél és hever.
Szidjátok még a a papotokat is,
Mert olykor, olykor reátok zavar. —
De csak titokban, úgy fűgét mutatva
Pedig a pap tán mégis jót akar?
De ha látjátok szemtől-szembe jönni
Gyűrőt pofátok úgy átváltozik.
Mint mikor az ördög tömjén füstöt érez
S ijedtében birkává változik. —
Ilyenek vagytok egytől-egyig mind
Szamár után bukdácsoló juhok —
Csodálkozik az alkotó maga,
Hogy enképére titeket alkotott. —
Ember! — mi hát az ember? Semmi!!

Igen az! — egy darab sár, agyag. —
 Hamu vagy isten tudja mi!
 Megáll az eszem s elgondolkozom,
 Hogy miért is kellett embert teremteni. —
 „Ki tudásban törpe és vakságban nagy.“*)
 De hát legyen ember is ha már kell
 Hogy elpusztuljon mint a többi féreg
 Legyen mondá az ur! s vonsozolja tovább
 Nyögve kinlódva a terhes életet. —
 Bambán nevettek ugy-e? s gondoljátok!
 Bolond, ki így beszél — s meg is kötnétek
 Istenemre meg! — Már. ha rajtatok állana
 Csak lassan hej a futó agarokkal
 Lassan bizony és nem oda Buda —
 Röhögögetek — csak röhögögetek
 De az nevet jól, ki a végén nevet —
 Régi mondás ez a példaszóban,
 Hogy dobbal verebet fogni nem lehet!
 Veréb? Minő hasonlat és igaz
 Mik is volnátok hát ti egyebek?
 Azok vagytok — felkemre szent igaz
 Mert a veréb is gyülekezni szeret
 S ott csiripol unos utalan
 Szertesztét a száraz galyakon. —
 Tanácskozik fecseg, cseveg sipog
 S telfujja magát szörnyen berzenkedik
 És nagy képet vág — oh bolond veréb! —
 S elrepiül a messzeségbe midjárt,
 Ha megfordul a legkisebbke ág —
 Ugy-igaz? hogy reátok találtam
 Ti veres képű lusta cimborák
 Bizony töletek elpusztulhat hamar
 E sáros lében uszó rossz világ, —
 A léröl jut eszembe! Hátha innánk!
 Hogy rossz a sör? Bizony rossz mondhatom
 Szidjátok a gyárost szörnyű mód,
 De azért holnap újra isztok mint a csap
 S az boldog, ki legjobban be kap.
 Gyáros? mit is beszéltem?
 Igaz a gyár! A nagy épület! ennek tisztelet
 Ez munkát ad — ezt szidni nem szabad! —
 Munkát, hogy tengeti tovább életed —
 S ha kifáradtál ma — holnap a munkát újra kezd-
 heted. —
 S ez így megy tovább addig mig bírod
 S ha te nem bírod, birja — annyi más
 Helyet adsz az utánad jövőnek,
 Mert a nagy gépben te csak esavar valál
 Egy kis esavarka pajtás, semmi más. —
 Bizony kiesi . . . Nevetnem kell!
 Rozsdás levél kidobnak. Bizony ki!
 Szent igaz beszéd —
 S te szedheted béredet fenn a holdban
 Mert itt a földön pered elveszett.

*) Lucifer; „Ember tragédiája.“

Asszonyod és rongy porontyaid.
 Éhezhetnek mig nekik jól esik.
 S ha nem fizetsz hát szépen rátok ütnek
 S fejed alól a párnát elveszik. —
 Ez az igazság. nő most ne vess koma!
 Ilyen az élet — „Bizony komédia“ —
 A czekeket itt csak az fizeti meg.
 Ki nem ivott s hozzá nem is evett.
 Törvény, igazság van bőviben nagyon
 Annyi az ügyvéd, hogy egymást falja fel
 Mig azt álmodod, hogy megnyered pered
 Már rég elvitték bornyud s tehened. —
 Könnyen csinált törvényt ki jóllakott
 Urnak pokolban is urí dolga van,
 Mig a szegényre rá huzzák a görbét (\$) —
 A gazdagot, azt futni engedik. —
 De mit beszélnek nektek annyit itt.
 Vaknak világot gyujtani bolond dolog,
 A ki meg akar halni ugvis meghal
 No megvan korház elég —
 Csak válasszon egy szép halálszemet
 Ugy elküldik zenével vagy anélkül,
 Hogy vacsoránál találja az összes szenteket.
 Torkom száraz lett s nem is beszéllek
 Legjobb lesz. ha én is hallgatok
 El hall a hangom, nekem is hiába
 Mint a pusztában a „segély kiáltás“ —
 Alszik a méceses már serceg is a bél.
 Csak az a boldog, aki már nem él.
 Nincs gondja mára, a holnap se fáj
 Mindent begyógyít a hideg halál
 Bizony be! — Igyunk hát vigan cimborák!!
 Keserű rossz sör! — Elég volt mára
 Ilyen az élet! Jószakát! —

HOGYHA OLYKOR . . .

Hogyha olykor kedvem támad,
 S elhuzatom a nótámat:
 Oly nagy bűn az, olyan vétek,
 Hogy érette elítéltek? . . .

Mit is tehetek én róla,
 Hogy szivembe van a nóta:
 Hogyha olykor neki árad,
 Enyhül a bú, — fogy a bánat . . .

De meg az a szegény cigány,
 — Keresete ugy is silány, —
 Ha nem akad egy-egy napja:
 Hogy él meg az istenadta! . . .

ALFÖLDI HÍRESSÉGEK.

Sarlot Domokos.

Lapunk demokratikus iránya nem barátja semmiféle kitüntetéseknek, a melyekkel a hatalom korlátozza és befolyásolja a szabad szellem megnyilatkozását. Mert nagyon sok esetben a szó legszorosabb értelmében a hazafias szív és lélekbeli érzelmek visszafejlődésére szolgál az, ha egy nem teljesen szabad és nem független nemzet fia mellén ott diszlik az uralkodó hatalomnak kegyeket osztogató szinboluma.

Hazánk történetében számtalan eset bizonyítja azt, hogy a hazafias megnyilatkozást a mellen fityegő hatalom az érdem szinbolumok, sokszor háttérbe szorították.

Deák Ferenc jól tudta, hogy mit tesz a mikor visszautasított minden kitüntetést. Elég nagy kitüntetés volt neki a hála és szeretet, a melylyel a hazabölse iránt a magyar nemzet viseltetett.

A világ legfelvilágosodottabb és legműveltebb nemzete, a franciák nemrég törültek el a kitüntetések. Szóval bármiféle rendnek a szinbolumát minden felsőbb moghagyás vagy engedelem nélkül viselheti az, a ki kapta. A francia államhatalom semmiféle szinbólikus kitüntetést nem ad többé fiainak. S ha más nemzet uralkodójától kapja, azzal nem törődik. Szóval a rendjellel való kitüntetéseknek semmi erkölcsi értékük nincs a franciáknál.

De máskép van ez nálunk. Itt meg van még az értéke a szinbólikus kitüntetéseknek. A sok érdemetlenül kitüntetett mellett szinte csodaszámba megy, ha egy olyan ember kapja a kitüntetést, aki mindamellett, hogy meg is érdemli, de soha nem reflektált arra. Ilyen ember Sarlot Domokos, Arad szabad kir. város főkapitánya is, a ki számtalanszor bebizonyította, hogy tetőtől talpig hazafias és mindenképen puritán jellemű polgára a városnak.

Azért hát mi is szivből örvendünk e kitüntetésnek, már azért is, mert meg vagyunk arról győ-

ződve, hogy Sarlot Domokos magyar, hazafias igazságérzete nem fog megcsorbulni azért, hogy ő a Ferenc József lovagkeresztnek birtokosa lett.

Judex.

IRODALOM.

Hollósi Sándor *Szabadság szerelem* címen adja ki a már itt, ott megjelent verseit. Olvasóink bizonyára ismerik Hollósi Sándor nevét, akitől lapunkban is többször olvashatott hangulatos lírai verseket. Hollósi a következő szerény és egyszerű szavakkal tudatja, hogy verskötete a tavaszra napvilágot lát:

„Szabadság szerelem“ cím alatt gyűjtöttem kötetbe szépirodalmi lapokban megjelent költeményeimet.

A kik szeretik a törekvő ifjuság küzdelmét szemlélni és igyekezetét pártolni, megrendelhetik két koronáért a könyvet a szerzőnél (Bpest, VIII., Kerepesi-ut 55. III. 39.)

A diszesen kiállított mű máraius elején fog megjelenni. Hazafias tisztelettel: Hollósi Sándor.

*

Kérelem a magyar hölgyekhez! A közel jövőben „Magyar Hölgyek Világa“ címmel egy nagyszabású mű fog megjelenni, melynek kiváló értékkel bíró vonzó tartalmát magoknak a hölgyeknek tollából óhajtja a szerző összeállítani. Miért is ez uton felkéretnek hölgyek, kegyeskedjének címeiket tudatni, hogy a témákat közlő iverk szétküldhetők legyenek. Megkeresések a „Magyar Hölgyek Világa“ szerkesztőségének Szolnokon, Rékasi-ut 29. szám alá (Jász-Nagykun-Szolnok vármegye) intézendők.

*

Nikelszky könyve. Mielőtt ígéremhez híven visszatérnék Nikelszky Géza pécsi munkatársunk, méltatásra nagyon is érdemes verskötetére, nem állhatok ellent annak a váagnak, hogy ide ne iktassam egy a szerkesztőség címére érkezett köszönő levél egy részét. A szerző megköszöni az erkölcsi támogatást és alább így folytatja:

„A munka után igyekeztem úgy — külsőleg, mint belsőleg kiállítani, hogy a kritikának minél kevesebb gáncsolni valója legyen rajta. Hanem dacára az én aradi szeretetreméltó olvasó közönségemnek, onnét eddig nem akadt előfizető. Hurokkal kell ma fogni az embereket még a legjobb könyvekre is. Ezennel a helyi nagyságok közé sorozom magamat.“

Hát kedves pályatársam a Parnasszuson, vigasztalódjék és örvendjen ha tényleg a helyi (a pécsi) nagyságokhoz sorozhatja magát. Higye el, hogy van szép hazánkban még sok olyan muca fészek is, ahol az ott élő igaz tehetség (a helyi nagyságok epigónjai előtt) csak amolyan fűzfa tilinkós, akinek minden dala és minden próza írása csak amolyan szárnypróbálgatás féle. De azt titokban külön-külön, mindenik elismeri, hogy a fűzfa tilinkósból mégis csak lesz valami.

Kedves poétatárs, hát nem e háboruság dul a fővárosi irodalom berkeiben is. Ott sem igen akarnak senkit elismerni. Ujabb verziók szerint egyáltalán nincs is magyar irodalom . . .

Tehát, ha Magyarország székes fővárosában, Buda-

pesten nincs irodalma a magyarnak, hogy lehetne a vidéken feltalálni.

Mikor a Vasárnapi ujság, a Hét, az Országvilág, az Uj Idők, a Jövendő még csak öt sorra sem méltatja egy vidéki író könyvét. Legjobb esetben csak hírül adja, hogy szerkesztőségünkbe ez a könyv érkezett be: Jutka kalandja. Irta: Kökényesy Boldizsár, megjelent Rucaháton. Hogy is lehetne egy Rucaháton megjelent könyvvel bővebben foglalkozni. Nincs is aki elolvassa a hetenként tucatszámra beérkező esodabogarakat, tehát ne is várja a vidéki jobb füzfa-tilinkós, hogy könyvét érdemlegesen levágják vagy megdicsérjék. Nem is lesz ez másképpen addig, amíg a magyar irodalom berkeiben a féltékenység az irigység, a kajánság, a protekció, az érdek, a killeselés adja meg az írónak az elismerést, és az érdemet . . .

Ma napság már csak az olyan könyveket veszi a publikum, a melyekben ínyesiklandozó és gerjedelmes értelmekre lehet szert, Szóval olyan könyvet kell írni a mely olyan hangulatot kelt az olvasóban: mint a milyen élvezetben részesíti a nézőt, az Arany hid, a Tekenős béka, az Osztrigás Mici, A csoda gyerek és a Veszta szüzek című szindarabok.

Hogy is remélheti egy vidéki költő azt, hogy könyvére Aradon, Kolozsváron vagy Budapesten valaki önmagától előfizessen. Hiszen, ha a gyűjtő előrukkol az ívvel, rendszeren azt mondják, hogy ki olvas ma verseket?

Egyébként mégis van némi boldogsága Nikelszkynek, az: hogy Pécsen helyinagyság, néhány szegény aradi füzfa tilinkosok még ezt se mondhatjuk el magunkról.

Dehát legyen meg az elégtétele Nikelszkynek, ha nem is fizetett elő senki Aradon a könyvére, de mi, és aki az „Alföldben“ a verseit olvasta az elismeri róla, hogy tehetséges poéta. Az igaz, hogy az olvasó nem részesül ínyesiklandozó élvezetben, de a műveltebb lelkek átérzik, hogy egy mélyeséges érzelmi lélek nyilatkozik meg akkor mikor a munka leányáról a „Vera“ ciklusban így ír Nikelszky:

Zugó gépek között, eltemetve,
Itt nőtt a munka légkörében:
Mégis fehér maradt a lelke
Az ifjúság teljes díszében.

Szakgatott, piszkos a ruhája,
Nyomot hagy két kezén a munka,
Mert apátlan, anyátlan árva,
Ki tisztességét meg nem unta,
Nem érzi meg, hogy ennyi bajjal
Munkás leánynak lenni szegényen:
Fönttartja őt a rossz világgal
Szemben, a tiszta nőszemérem,

A bohémesség leányáról pedig a Modell ciklusban így ír:

Mintha egy más világ küldötte volnál,
Külömb minden közönséges bukottnál:
Hallgatlak szólanul, mély áhitattal . . .
Közlebb jösz hozzám minden szavaddal.

Majd mikor a Modell pályát cserél, azaz jobban öltözködik:

Míg piktorok rajongtak érted:
Ruhátlanság volt erényed,
S most arra törsz, hogy testeden
A ruha minél több legyen.

Az ut, a mód, naponta rosszabb . . .
Allig be gombolkozol ma holnap
Hogy ez a kávéházi-had
Ne is sejtse, hogy: ki vagy,

Hogy a mai tehetségesebb poétáknak a kenyér küzdelem miatt mily nehéz érvényesülni, azt legjobban bizonyítja Nikelszkynek a „Végzet“ című verse.

Minek van annak megkötte lába,
Kinek a világ nem a világa?
Minek nem adnak azoknak szárnyat
Kik esillagokba feltörni vágnak!

Ki nem jól érzi magát e földön
Mire jó annak e földi börtön?

Hogy Nikelszky a munka, a kenyérgüzdelmek egyik elnyomott költő tehetsége az is bizonyítja hogy e második verskötetének a „Munka után“ címet adta.

A legszigorubb kritikusi szem sem találhatna a kötetben kivetni való poémát. A kötet minden verse Nikelszkynek tengermélységű érzelmdus lelkéből szedett gyöngy szemek, a melyeknek igazi, hamisítatlan irodalmi értéke van.

Gilbert.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

Soha, mióta az aradi színház fennál, olyan újságharc nem volt a színház és az igazgató ellen és mellette. A harc vége mindenesetre Zilahi távozása lesz. Az aradi színtügyekről ezuttal más rovatban vannak elmondva a vélemények. Dehát itt most csak röviden a Józsi című darabmal foglalkozunk, a mely teljes sikert aratott.

A magyar színmű irodalomban eddig példátlan volt az a könnyed vigjátéki modor, amely Molnár Ferenc *Józsi* darabján átvonul. A szerző bohózatnak mondja darabját, de a bohózat hangulata csakis a második felvonásban érvényesül és csucsosodik ki annyira, hogy tényleg kacag az egész nézőtér. Az első és harmadik felvonás pedig kissé vontatott a cselekményben, de azért az eredmény mégis a teljes siker. Meg vagyunk arzól győződve, hogy Molnár Ferenc erős segítőtársa lesz annak az akciónak, mely kiszorítani igyekszik a magyar színházakból azt a trágár és szemérmetlen szindarabokat, amelyek máma fogva tartják az izlést, a hangulatot, és a színházba való járást mindazoktól, a kik nemesak fizikai ideg élvezetet, hanem azt óhajtják, hogy szellemi gyönyörben is legyen részük, ha már a színházba mennek.

A darabban a címszerepet Zilahi Palika játszotta olyan ügyességgel, hogy dicséretére válnék egy jobb nevű színésznek is. A szereplők is mindannyian igyekeztek, hogy Molnár Ferenc darabját a megérdemelt sok-sok tapssal és elismerással jutalmazza az aradi közönség. (H.)

A NAGY VILÁGBÓL.

= **A kik koszoruztak.** Sok asztaltársasága van Aradvárosának, sok toaszt hangzik el a fehér asztal mellől. Sok mindenre áldoz Arad lelkes lakossága, ami jó és szép. Könyöradományokból is kijut a szegénynek és koldusnak. Ezt talán mint em-

ber embertársaiért kötelezőt még északon, a nagy szükségben és hidegben szenvedő eszkimó is megteszi. Pedig, a mint mindenki tudja, az eszkimók hazájában nagyon kevés a foka. És mégis e nyomorult emberek lelkéből nem halt ki az emberszeretet érzése.

Azért hát egy cseppet se legyünk elbizakodva attól, a mit Aradváros társadalma tesz a szegényekért. Egy kis hazafias szellem is elférne a mi társadalmunk lelkében.

Itt a vértanuk városában mindent figyelemmel kellene kísélni, ami a város hazafiatlanságát kissé a régi piederstálra emelné. Hiszen alig gondol itt e városban valaki arra, hogy a szegedi magyar katonák, a kik Kossuth-szobrát megkoszorúzták, itt az aradi vár penészes, büzhödött kazamatáiban szenvedik a kínzó vértanuságot, kenyéren és vízen.

Szegény fiuk, hát nem voltatok-e ti kötözni való bolondok, mikor azt hittétek, hogy ha bajotok is lesz a hazafias cselekedetért, majd tesz értetek valamit a nagyszáju magyarság. Majd kiszabadít benneteket a nemzeti igazság az osztrákok karmai közül.

Most itt vagytok Aradon a vár kazamatáiban elzárva. Sinylődtek azért, hogy mertetek magyarok lenni.

Aradváros közönsége mulat, élvez. A városatyák is nagyot kurjongatnak jókedvükben, de egyiknek sem jut eszébe, hogy a közgyűlésen indítványozza, hogy írjon fel a város a képviselőházhoz a rabságra vetett szegény katonák érdekében.

Vakulj magyar, és ne légy hazafi, mert a vár fokáról még agyon bombázzák ezt a várost, a mely rettegi a demonstrációt olyanok érdekében, a kik szenvedő hazafiak — de csak mert rongyos bakák és közönséges magyar fiuk, akik nem érdemlik meg, hogy törődjünk velük?!

*

§ **Dr. Kálmár Antal.** Ki ne ismerné ezt a nevet. Szerencsése van ennek a hazafias publicistának, kinek könyvét: mint királyt és államrendet sértő terméket — elkobozták a könyvpiacról.

Csak papiroson van meg az, hogy sajtószabadság létezik Magyarországon. A mi igazságosan borsos és paprikás, a cenzura utóda, a szemfüles ügyészség nem tűri meg, hogy magába szedje a nagyon fűszeres sajtóterméket a magyar.

Pedig hát hiábavaló igyekezet az ilyen tulbuzgóság. Kálmár könyve csak elterjedt Magyarországon és dacára a tilalomnak, az olvassa el a kinek jól esik.

A szegedi ügyészség a kelleténél is lelkiismeretesebb, pedig Szeged város vérbeli magyarságához mégsem oly nagyon illik ez az ügyészségi tulbuzgóság, hogy pörbe fogták dr. Kálmár Antalt: katonák című cikkéért.

Az esküdtek nem találták bűnösnek Kálmár Antalt, pedig az ügyész a rovott mulat, a büntetett előéletet is indokolta az új büntetett sulyosbitására. És ime, az ügyész ur

mégis csalatkozott, mert Kálmár Antalt felmentették a vád alól.

Nem ismerjük Kálmár Antal előéletét, ha tett is valamit, az ügyész tudja legjobban, hogy megbűnhődött érte. Tehát kissé ildomtalan volt előhozakodni azzal, a minek semmi köze sem volt a sajtóvétséghez. Kálmár Antal dr. megkapta az őt megérdemlő elégtételt. . . A tulbuzgó ügyész ur pedig vakarhatja a feje bubját!

*

× **Küry Klára** Végre hát teljesült Porzsolt-nak az a hő óhaja, hogy Küry otthagyja a Népszínházat, A volt isteni diva tehát ezuttal egész komolyan elhatározta, hogy nem lép fel többet a Népszínházban. Legalább addig okvetlen nem, a mig ott Porzsolt lesz az igazgató. És ezt a haragos visszalépést a kis csinos, kedves ée temperamentumos Szamosy Elza okozta.

Dehát mit is okvetetlenkedik már Küry, hiszen aki annyi éven át tizennyolcezer forintot, mond harminchatezer korona koribilis gázsit kapott évenként és a színházi toalettjeire semmi gondja nem volt, az beláthatja, — hogy ha már művészi sikerei hanyatlottak, ha fellépései már nem vonzanak — hogy vissza kell vonulni társzekerekre való babérjaival és élére rakott arányaival. Mert hogy Küry gazdag, azt mindenki tudja. Engedjen tért a fiatalabb generációnak, a kiket bizony, bizony, már szivesebben látnak színpadon azokban a szerepekben, a melyeket Kürynek játszani idejét multa. Ebbe törődjön bele Küry, az idő mindeoki felett eljár, mert az isteni divák is csak megvénülnek. Bármilyen gorbaságnak is látszik ez a kijelentésünk, de vigasztal bennünket az a tudat, hogy igazunk. Elvégre egy színház csak nem mehet azért tönkre, hogy egy becézett tagja mindenáron olyan szerepet akar játszani, amelyekben már nem vonz. Küry egyébként megszerezheti azt a pénzt a vidéken, a mit eddig a Népszínháznál kapott. Mert a vidéki direktorok, magas fellépési díjak mellett még évek mulva is szivesen látják Küry vendégszereplését.

*

— **A bileki katonák.** A helyett, hogy a mult év október elsején hazamentek volna a szegény boszniai katonák, még nehányának büntetésből három évet kell eltölteni kinos rabságban. A rabságból elég még egy nap is, mert abban is rettenetesen hosszú idő a huszonnégyóra lepergése. Úristen, hát még hosszú három év milyen borzasztó nagy idő. És a szegény katonák kinszenvedése mindazért van, hogy a nemzet merészkedett előrukkolni azokkal a jogokkal, a melyek megilletik őt. Ennek a nemzeti igazságnak azok az egyszerű emberek adják meg az árát, a kik tulajdonképen meg sem is értették azt, hogy miért is kell nekik vissza maradni a zord hegyek országában.

A sorstól ez mégsem igazság, hogy azok a szegény magyar fiuk martiromságot szen-

vedjenek azért, hogy sehogysem tudtak megbarátkozni a törvénytelen utanszolgálással.

Sírhatnak a szegény anyák és átkozódhatnak, ugysem érnek vele semmit. Egy olyan nép, a mely gyáva és tehetetlen: viselje el sorsát még akkor is, ha a szoldateszka uralom kérlelhetetlen hatalmával bitó alá és börtönbe küldi a nemzet gyermekeit . . .

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kéziratokat nem adunk vissza. Folyóiratunkat érdeklő szellemi közlemények Arad, Szabadság-ter 16. szám alá címzendők.

Lucifer önvédő beszéde. E címen, multszámunkban megjelent verset, jeles munkatársunk Nikelszky Géza Irtá. Kinek neve a szedő tévedéséből maradt ki.

B. E. Esenger. Annyira el vagyunk halmozva versekkel, hogy csakis a legjobbakat és inkább ismertebb költőktől hozunk poémákat. Egy-egy újabb tehetséget szívesen mutatunk be olvasóinknak, de a kis versikéért nem küldhet a hiadóhivatal tiszteletpéldányt. Ön eddig ha kapott néhány számot kivétel volt, de az új évfolyam beállításán apasztani kellett a t. példányokat. Ezért ha lapunk Önnek tetszik, tessék reá előfizetni.

M. A. Budapest. Kétszer egymás után térszűke miatt, kimaradtak a szerkesztői üzenetek. Már első lev. lapjára válaszoltam e helyen. Tudattam, hogy még semmi komolyabb alap nincs — l. — alapításra. Losonc kis város ahhoz. De újabb reményem

van, kapcsolatban, az új politikai párt vezérével, aki igen szívélyesen vette irásainkat. És új sajtó alapításnál, — akár, réginel programm változás esetén első helyen leszünk. Tehát türelem az idő mindent meghoz.

B. S. Szathmár. Szívöböl gratulálunk az új vállalkozáshoz: sok szerencsét hozzá. Üdvözet.

N. G. Pécs. Pár nap alatt már igazán el lesz expedialva. Szívélyes üdvözet.

L. M. Arad. Mi, mindenkor az igazság zászlaját lobogtatjuk, még akkor is: ha betörnek a fejünk. A kinek ilyesmire kedve volna ám tessék megpróbálni. Mi ugyan állunk elébe.

K. N. Szolnok. A kérésnek eleget tettünk: megjelenésük elvárjuk. Sok szerencsét a vállalkozáshoz.

EMKE gyujtót kérjen mindenki!

DEUTSCH IZIDOR

ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZ

ARAD, TEMPLOM-UTCZA, MINORITA-PALOTA.

Legolcsóbb bevásárlási forrás

óra-, ékszer-, arany- és ezüstműekben.

Legnagyobb választék!

Ékszertárgyak,

tört arany-, ezüstműek és zálogcédulák

a legmagasabb árban megvételnek.

Városi és vidéki telefon 71.

FEJÉR

Városi és vidéki telefon 71.

GYULA

TEA-, RUM-, FÜSZER-, CSEMEGE- ÉS ÁSVÁNYVIZ KERESKEDÉSE

József főherceg ö. es. és kir. fensége udvari szállítója.

TEMPLOM-UTCZA 1. SZ. ARADON, A „FEHÉR KUTYÁ“-HOZ.

Van szerencsém alábbi hirdetésemre a nagyérdemű közönség szíves figyelmét föl hívni és ez alkalommal kölni, hogy előforduló szükségleténél becses megbízásaival szerencsétlenül méltóztassék, biztosíthatom, hogy mint ezideig, úgy ezután is mindenkor pontos és gyors kiszolgáltatásról, kitünő, jó minőségű árukról és olcsó árakról gondoskodom.

Ajánlataim a következők: Valódi londoni ananasz, jamaikai és demarara rumok. — Eredeti orosz és kínai teák. — Különös figyelemre méltók az Imperial-elegy, Karlsbadi, Viktória és Császár-keverék teaim. — Mindenkor friss minőségű Kabos, Orosz, Schmidt és angol tea-sütemények és Dessert-szeletek. — Legfinomabb szalon, fondan és csokolád-czukorkákat. — Mindennemű friss déli gyümölcsök czukorba mártva. — Suchard, Fiume, Küferle és Lejet-féle csokoládék. — Eredeti Bozeni befőtt gyümölcsök nagy választékban. Borsó-, gomba-, zöldbab-, ugorka- és olajbogyó-conservék.

Kirándulásokhoz: Nyelv, sódar, bornyuszelet, gulyás és hal-conservék. — Eredeti francia, milanoi és honi csemege-sajtok. — Gothai, braunshweigi, frankfurti, berlini, kassal husfélék. — Hideg felvágottak. — Magyar és francia pezsgő-borok a legelső czegektől. — Amsterdami, zárai, francia és magyar készítményű likörök. — Magyar-rádi erdélyi, mènesi tokaji csemege-borok. — Magyar és francia cognacok. — Mindennemű páczolt, füstölt halak, angolna, pisztráng, lazac, orsovai és elbai Caviar.

Friss töltésű ásvány-, gyógy- és savanyuvizek. — A legjobb fűszerárak és csemegefélék. — Szobabeeresztési szerek, lakkok és festékek. Mosdószappanok és piperecikkek.

☛ Készpénzfizetésnél 2 százalék jutalék. ☛

Fióküzetem József főherceg-ut 12. szám.

Csomagolásért vidékre nem számítok fel semmit.